

Sanat hem çok ciddi hem de hiç ciddi değildir

Baki Duyarlar, geçen günlerde 'Overseas' adlı bir albümle karşımıza çıktı. Duyarlar'la albümünden müzik eğitime, cazdan festivallere kadar birçok konuyu konuştuk

Baki Duyarlar, geçtiğimiz günlerde karşımıza *Overseas* adlı bir albümle çıktı. Albüm, Duyarlar'ın Hollanda'da yaşadığı 90'ların başında saksofonist Starislaw Mitroviç'le birlikte kurduğu OnQ grubunun imzasıyla kaydedildi.

Duyarlar'ın besteleri, *Overseas* karşısında heyecanlanmak için gayet yeterli. Ancak kedisine yaptığımız söyleşiden sonra, piyanist, besteci ve aranjör Duyarlar'ın, müziği toplumsal bütün içinde ele alan, yazdığı ya da icra ettiği her cümlelerin politik bir gönderme olduğu gerçeğinden hareket eden, gerçeği arayan bir müzisyen olduğunu öğrenmek, bambaşka bir heyecan kaynağı oldu...

Baki Duyarlar'a kulak veriniz, memnun olacaksınız...

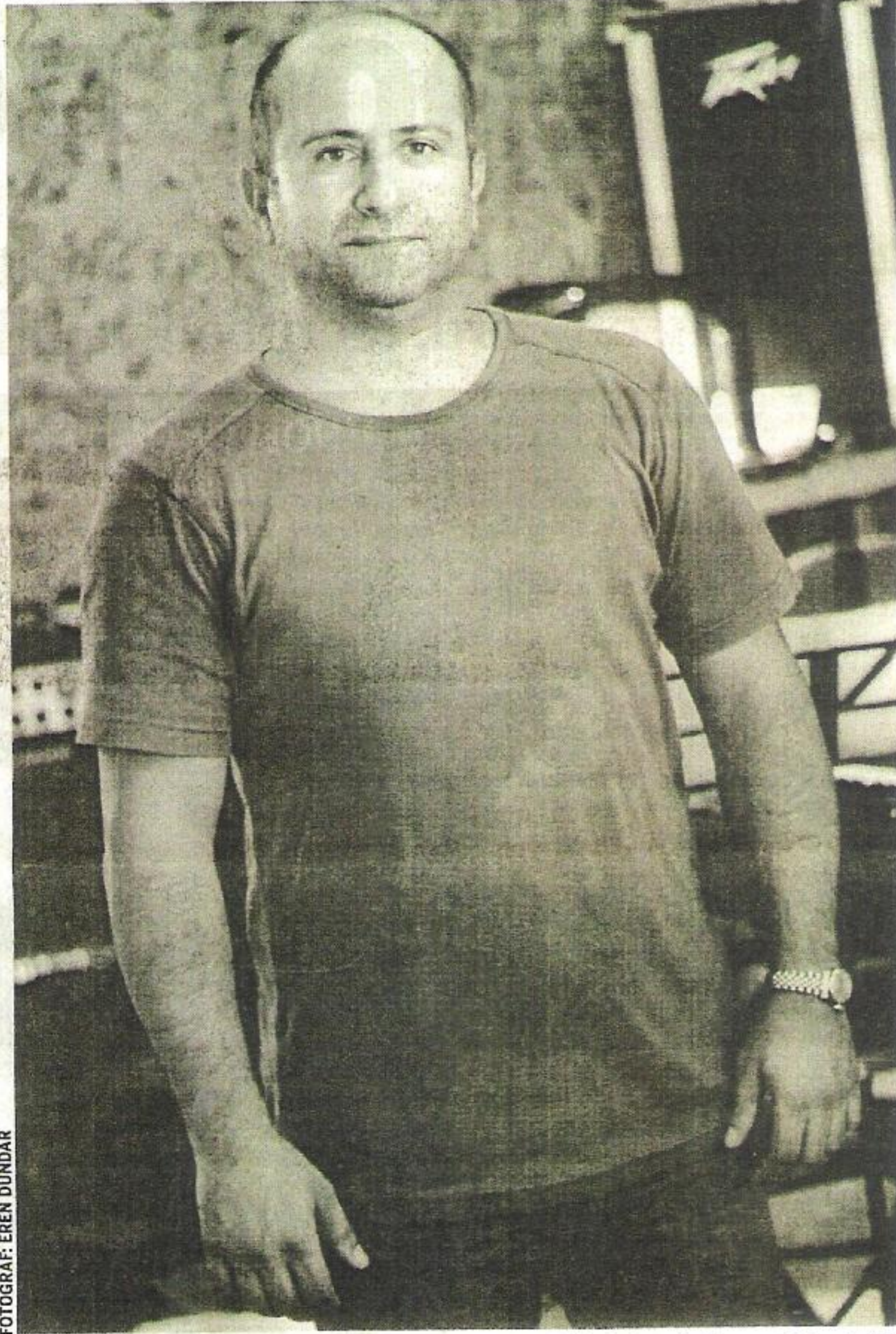
Yıllar sonra bir OnQ projesiyle karşımızdasınız...

Yeniden OnQ'yla birlikte olmak beni çok mutlu etti, umarım başka işler de yaparız... 20'nci Akbank Caz Festivali' için OnQ grubuna davulda Sean Rickman, basta Kai Eckhardt, Atlantik'in diğer yakasından denizi aşmış geldi. Bu sebeple albümün ismi 'deniz aşırı' oldu. Onlarla çalmak, aktör olsaydım, Robert De Niro'yla başrol paylaşmak gibi olurdu...

Overseas fikrini festivalde oluşturmuş bir müzisyen olarak, Türkiye'deki festivalleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Festival dostu biriyim. Festivallerin insanları bir araya getirdiğine yaklaştığına inanıyorum. Yurtdışında çok fazla festivalde çaldım. Türkiye'de ise, festivallerde yer bulan belki son adamlardan biriyim. Son yıllarda daha çok çalışıyorum... Caz festivallerini oluşturan kişiler, yarattıkları yüce caz festivali programlarında yer alabilecek kalibrede Türk caz müzisyenleri olmadığını düşündüler hep. Son yıllarda bu fikirler değişiyor.

'Uluslararası festival' damgası alabilmek için yerli müzisyenlerin

Baki Duyarlar'ın albümü Starislaw Mitroviç'le birlikte kurduğu OnQ grubu imzasıyla kaydedildi.

de festivalde yer alması gerekir. Bu nedenle, festivaller, bir caz klübün o haftaki programını festival içine alır ve yerli müzisyenleri festivale katmış olurlar. Ama bu yerli müzisyenler hâlâ Cemal Reşit Rey gibi büyük salonlarda çalamazlar. Bunun sebebini de yerli müzisyenin o salonu dolduracak kadar dinleyiciyi, çekemeyecek oluşuyla açıklarlar. Belki ticarî açıdan da doğrudur tabii...

Türkiye'de klasik müzik eğitimi alırken, belirli yapıların arasına sıkışmaktan yorulup yurt dışına gittiniz. Türkiye'de müzik eğitimi

değiştirdi mi?

Değişmedi. Aslında daha genç yaşlarda değişmesini bekledim. Ama bu yaşlarda değişmeyeceğini ve değişmemesi gerektiğini anlıyorum. Dünyada, özellikle Amerika'da müzik eğitimi veren birimlerde konservatuar kelimesi kullanılmaz. Çünkü konservatuar, kelime içeriği dolayısıyla, bazı müzikleri konserve eder ve bunun dışına çıkmaz. Türkiye'deki bütün müzik okullarının yanında konservatuar vardır. Avrupa'nın en majör konservatuarları, kendilerine ait olan Klasik Batı

Müziği'ni konserve edemedi de, biz mi edeceğiz? Bizim bir sonraki nesillere geçirmeye çalıştığımız başka değerler yok mu? Umarım Türkiye'de, özellikle devlet üniversitelerine bağlı, caz ve başka müzikler içeren akademik ortamlar çıkar.

Gençlik yıllarınızda caza yönelmek istemenizin sebebi özgürlük arayışı mıydı?

Bana öncelikle çekici gelen konservatuarda bu müziğin 'yasak' olmasıydı. Defalarca disiplin kuruluna götürüldüm. Suçum 'caz çalmak'.

Müzikal anlamda beni çeken şey ise, cazdaki doğaçlamaydı. Ben hâlâ evde Bach çalışıyorum. Günlük egzersizlerimi yaparken, klasik müzikten yararlanıyorum. Hâlâ Avrupa klasik müziği formatında eserler üretiyorum; ama içinde doğaçlama olmayan hiçbir şey beni çekmiyor. Beni çekmeyen şey, Mozart'ı Mozart gibi çalmaktı. Ben hep kendi eserlerimi yazmanın peşine düştüm. O yüzden 13-14 yaşında müzik yazmaya başladım. Cazda beni cezbeden şey 'kendim olabileceğim' fikriydi.

İstanbul caz merkezi haline geldi mi hakikaten?

Caz müzisyenlerinin ve caz dinlenecek yerlerin sayısı ve nitelikleri artıyor bu kesin... Tamam da, bunun bir okulu olmadıkça ekolü olmayacak. Senin, en azından, bu topraklara ait bir caz müziğine ihtiyacın olmalı ki, bunun okulunu kurabileşin. Burada bebop grameri öğreten bir okul açmak, İngiltere'yi Suudi Arabistan'da öğrenmeye çalışmak gibi...

Müzik eğitiminin belli kalıpların içine sıkıştırılmasını, politik olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir ülkenin kültürü, ekonomisi, politikası, insan hakları,

endüstrisi farklı seviyelerde olamaz. Müzik dönemin politik gelişmeleriyle şekillenir. Free caza baktığımızda söylediğim şey o kadar berraklaşıyor ki... 1963-64 Dallas, Kennedy suikasti. O tarihe bak, Martin Luther King diye biri herkese özgürlükten bahsediyor. Malcom X, islamî taraftan özgürlükten bahsediyor. Kennedy belki özgürlükten bahsettiği için öldürüldü.

Ve tam o dönemde Eric Dolphy,

Ornette Coleman, Charles Mingus, Charlie Haden, free caz diye bir şey çalışıyorlar. Cazın formlarını yıkmışlar. Tam bir özgürlük; çünkü zaman öyle bir zaman. Bu da müziklerin nasıl sokaktan geldiğini,

halkın içinden

koptuğunu, anlatıyor...

Avrupa'da aldığınız eğitime geri dönersek, oraya gittiğinizde neler yaşadınız? Sizin çıkardığınız sesin Alaturka olması beklendi mi örneğin?

Evet, adını koyalım, bu Avrupa'nın politikalarından biridir. 75 milletten adam toplandı orada ve 75'imize de nereden geliyorsak oranın müziğini çalmamız söylendi. Ve buna 'dünya müziği' dediler. Ben bu lafa karşıyım, çünkü bunun politik bir söylem olduğunu biliyorum. Bizim gibi ülkelerin müziğini dünyaya hapsedersen, onların evrensel oluyor, uzaya çıkıyor. Bu söylemle kendilerini yüceltiyorlar. 'Dünya müziği' müzisyenler tarafından icat edilmiş bir şey değil, tamamen üreticiler müzikologlar ve etnomüzikologların ticarî kaygıyla uydurduğu bir şey. Avrupa'ya oryantal hâlâ çok çekici geliyor. Oysa benim orada bir Türk olarak çaldığım her şey yeterince Türk'tür.

ÖMÜR ŞAHİN